

Program for Maritimhistorisk Konference 2022

Fredag den 20. maj

Kl. 14.00 – 15.30: velkommen!

Velkomst og installering på værelserne på Hotel Sidesporet i Holbæk.

Kl. 16.00: filmforevisning: Kaptajnens Hjerte

Vi ser den anmelderroste dokumentarfilm Kaptajnens Hjerte i Kulturbioграфен Frysehuset på Filmtorvet 1, Holbæk Havn. Filmens skaber Simon Bang holder efter filmen en kort talk og besvarer spørgsmål

Kl. 18.30: middag

Kl. 20.00: festforedrag:

Karen Sivebæk Munk: *Vestsjællandske sild som slavekost*

Der er offentlig adgang til dette foredrag i Hotel Sidesporets hyggelige kælder. Det er gratis for konferencedeltagere, og for andre koster det 50 kr., der betales kontant eller med Mobile Pay til Lisa Hartun Bennedsen på tlf. 21 74 80 65.

Kl. 21.00: bar og hygge

Lørdag den 21. maj

Kl. 08.00: morgenmad

Kl. 09.00: foredragssession

Jørgen Burchardt: *Sejladser på Lillebælt omkring 1900*

Morten Ravn: *SKJOLDUNGENS Grønlandstogt*

Sven Erik Jørgensen: *Bjergning af Vasas kanoner fra nederste batteridæk*

Kl. 10.10: kaffe

Kl. 10.30: foredragssession

Jens Thidemann: *Skibsgrafitti i Sæby Kirke*

Jan Hammer: *Rorsbåden i Skagen*

Steen Schøn: *Danske statsisbrydere 1923 til 2013*

Kl. 11.40: uddeling af Kontaktudvalget for Dansk Maritim historie- og Samfundsforsknings Pris

Kl. 12.15 frokost

Kl. 13.00: Eftermiddag på Holbæk Havn

13.15: Besøg hos Kystliv Holbæk

14.00: 'Marsvinejagt' og fejring af lods båden LODSENS 100-års fødselsdag + kaffe

15.00: Historisk havnevandring v. Finn Andersen og Søren Munkholm

16.30: Besøg hos Nationalmuseets afdeling for søfart og maritime håndværk

Kl. 19.00: festmiddag, bar og bogauktion

(Husk bøger til auktionen! Bøger købt under auktionen betales kontant eller med Mobile Pay til Lisa Hartun Bennedsen på tlf. 21 74 80 65)

Søndag den 22. maj

Kl. 08.00: morgenmad

Kl. 09.00: foredragssession

Jens Riise Kristensen: *Paradis og helvede i Stillehavet - Pitcairn og Nordfolk Island*

Rolf Larsen: *Øresundstolden og Aabenraas søfart*

Mette Guldberg: *Sønderjysk Søfarts Historie 1600-1814*

Asger Nørlund Christensen: *Dansk-Hollandske maritime relationer i det 17. og 18. århundrede*

Kl. 10.30: kaffe

Kl. 10.50: foredrag

Marcus Sandekjær: *Om GRIBSHUNDEN*

kl. 12.00: frokost

kl. 12.45: admiralsforsamling og farvel

Ændringer i programmet kan forekomme.

Oplæg og oplægsholdere

Film - *Kaptajnens Hjerter*

Instruktør Simon Bangs bedstefar var skibskaptajn og søfarer af den gamle skole. En mand, der både kunne styre et skib og stoppe et slagsmål. Da han som ung fik sin første smag for livet på havet var der ingen vej tilbage, og i 50 år sejlede han de syv have, imens han havde en familie i Danmark. Kaptajn Goths begivenhedsrige liv i Guds, kongens og fædrelandets tjeneste er skildret i smukke, hånd tegnede animationer af Bang selv. Før filmen taler instruktøren kort om filmen og dens baggrund.

Karen Sivebæk Munk: *Vestsjællandske sild som slavekost*

Kolonien Dansk Vestindien var funderet på slaver, og en væsentlig del af deres kost bestod af saltede sild fra Kalundborg. Karen Sivebæk Munk, overinspektør ved Museum Vestsjælland, har i forbindelse med udstillingen 'Vestsjælland og Vestindien' studeret sildesalteriet på Havnemark, yderst på Asnæs i Vestsjælland. Salteriet opstod i 1830 og leverede sild til Vestindien indtil 1848, hvor slaveriet ophørte.

Jørgen Burchardt: *Sejladserne på Lillebælt omkring 1900*

Tilfældigheder kan give eftertiden et godt historisk indblik. Det gælder også skibsfarten på Lillebælt, hvor DSB som brobygger i en periode ansatte en række tidligere fiskere og skippere til at overvåge farvandet døgnet rundt. De måtte ofte selv sejle i farvandet for at kunne se skibstyper om natten. Der skulle bygges en bro, som blev høj nok til at de højeste skibes master ikke stødte på broen. De skulle også observere strømforhold og dravis om vinteren. Hvilke skibstyper sejlede, og hvornår på året sejlede de? Det indvier Jørgen Burchardt, etnolog med mange års erfaring indenfor bl.a. vej, bro og -søfartshistorie, os i

Morten Ravn: *SKJOLDUNGENS Grønlandstogt*

To kvinder og seks mænd foretog i 2016 en sørejse langs Grønlands sydvestlige kyst om bord på en rekonstruktion af et vikingeskib. Projektet var blevet til i samarbejde mellem skibets bådelaug, Vikingeskibsmuseet i Roskilde og Grønlands Nationalmuseum. Sørejsen gav et maritimt blik på det grønlandske landskab og en øget forståelse af de udfordringer, der mødte nordboerne i de grønlandske fjordsystemer. Morten Ravn er Ph.d. og museumsinspektør ved Vikingeskibsmuseet.

Sven Erik Jørgensen: *Bjergning af Vasas kanoner fra nederste batteridæk*

Hvordan fik man i 1600-tallet trukket de tonstunge kanoner ud gennem de snævre kanonporte i VASAs

nedre dæk? Klokkedykkerne tog teknikken med sig i graven. men kan vi løse gåden? Svend Erik Jørgensen, der bl.a. er medstifter af Dykkerhistorisk Selskab, giver sit bud.

Jens Thidemann: *Skibsgrafitti i Sæby Kirke*

I munke stolene i Sæby kirke findes 52 billeder af skibe. Hærværk, graffiti, lavet af latinskoledrengene, der efter reformationen havde plads i munke stolene i kirken. Drengestreger, men så veludførte og med så mange detaljer, at de kan dateres og kategoriseres, og være med til at sætte billeder på de skibe, der i århundrederne efter reformationen har besøgt Sæby. Med udgangspunkt i skibsbillederne fra kirken har Jens Thidemann, marinarkæolog og museumsinspektør ved Nordjyllands Kystmuseum, gennem skriftlige kilder og marinarkæologiske undersøgelser, prøvet at trække tråde til skibsfarten omkring Sæby, som den har været set og oplevet af latinskoledrengene.

Jan Hammer Larsen: *Rorsbåden i Skagen*

Den lokale kystsejlad i Skagen var, frem til havnens indvielse i 1907, især præget af den såkaldte rorsbåd. Et mindre klinkbygget fartøj, 6-10 m. lang. Den blev brugt til alt hvad kystlivet i Skagen bød på, når det daglige arbejde skulle udføres. Den var helt unik, når brændingen skulle brydes og nødvendig i den lokale økonomi og vareomsætning. Under Englandskrigene blev rorsbåden brugt til kapring af fjendtlige skibe, redning af skibbrudne, bjergning af laster fra forliste skibe, redningsaktioner og selvfølgelig fiskeri. Gennem kilder, malerier og beskrivelser tegnes et billede af denne båds mange funktioner. Jan Hammer Larsen er marinarkæolog og museumsinspektør ved Nordjyllands Kystmuseum

Steen Schøn: *Danske statsisbrydere 1923 til 2013*

I en tid før broer bandt Danmark sammen, var fragt- og passagertransport mellem landsdelene afhængige af at sunde og bæltter altid var åbne. Statsisbrydere spillede en vital rolle med dette arbejde under de hårdeste isvintre i perioden. Oplægget forsøger at afdække deres virke og betydning og søger også efter en eventuel særlig "isbryderkultur" blandt de søfolk, der sejlede på dem. Steen Schøn er historiker med erfaring indenfor bl.a. middelalder-, søfarts- og orlogshistorie.

En eftermiddag på Holbæk Havn

Holbæk havn er formentlig lige så gammel som byen selv. Den startede som en simpel stenmole ud i fjorden og blev med tiden forlænget med flere brohoveder af træ til en skibsbro og siden hen til en egentlig havn. I 1920 blev den udvidet med stor trafikhavn. Havnen er i dag i fuld gang med en stor omstilling og vil i de kommende år genopstå som rekreativt område og kulturhavn, hvor den maritime arv fortsat skal være det bærende element.

Eftermiddagen byder på guidet tur på Sømileruten, en gåtur på en sømil, med Finn Andersen og Søren Munkholm som guider. Derudover er der besøg med Asger Nørlund Christensen på Nationalmuseets afdeling for søfart og maritime håndværk og med Ture Møller hos foreningen Kystliv. Endelig er vi med til fejringen af lods båden LODSENS 100-års fødselsdag.

Bogauktion

Lørdag aften afholdes den traditionsrige og uhøjtidelige bogauktion, hvor en blanding af spændende og/eller spøjse søfartshistoriske bøger går til højestbydende. Deltagerne donerer selv bøgerne til auktionen, og aftenens overskud går til Maritim Kontakts arbejde og fremtidige konferencer. Husk bøger til auktionen! Bøger købt under auktionen betales kontant eller med Mobile Pay til Lisa Hartun Bennedsen på tlf. 21 74 80 65.

Jens Riise Kristensen: *Paradis og helvede i Stillehavet - Pitcairn og Nordfolk Island*

Pitcairn Island i Stillehavet blev skjulested for mytteristerne på HMS BOUNTY. Efterfølgende blodige opgør mellem mytteristerne og deres ledsagere fra Tahiti tog livet af alle mændene, på nær én. Kvinderne, deres børn og den ene overlevende mand førte livet videre på øen. I dag er Pitcairn med sine ca. 50 beboere det formentligt mest isolerede sted på Jorden med fast beboelse. Nordfolk Island blev den værste straffekoloni i hele det britiske imperium. Flere efterkommere fra Pitcairn bosatte sig siden på Nordfolk Island, og der er i

dag stærke familiemæssige og kulturelle forbindelser mellem de to øer. Jens Riise Kristensen har været på begge øer.

Rolf Larsen: Øresundstolden og Aabenraas søfart

Aabenraaskibenes sejlads var ikke kun på Sydamerika og i Kinafarten, den var også baseret på England, Østersøen og Portugal. I foredraget fortælles gennem de vigtige Øresundstoldregnskaber om sejladsen, destinationerne og varerne, som skibene førte med sig. Rolf Larsen har gennem mange år arbejdet både systematisk og levende formidlende med Aabenraas søfart.

Mette Guldborg: Sønderjysk Søfarts Historie 1600-1814

I 2021 udkom tobindsværket Sønderjysk søfarts historie, udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland. For tiden før 1920 omfatter værket hele Slesvig, og det er første gang, der skrives en samlet søfartshistorie særligt om dette område. Oplægget giver en kort præsentation af værket og fokuserer dernæst på afsnittet om perioden 1600-1814. Mette Guldborg, Ph.d. og leder af Ribe Byhistoriske Arkiv, var en af hovedpersonerne bag udgivelsen.

Asger Nørlund Christensen: Dansk-Hollandske maritime relationer i det 17. og 18. århundrede

Det har længe været kendt, at almindelige søfolk fra Danmark-Norge til tider drog til Nederlandene for at søge hyre på især hollandske koffardiskibe, men omfanget af denne arbejdsmigration har hidtil været ukendt. Med udgangspunkt i kildestudier i Amsterdams stadsarkiv fremlægger historiker, forfatter og Ph.d. Asger Nørlund Christensen resultater, der viser, at op til 1/3 af det dansk-norske dobbeltmonarkis søfolk sejlede på hollandske skibe i en periode.

Marcus Sandekjær: Om GRIBSHUNDEN

Skibet GRIBSHUNDEN er en del af både den dansk-svenske historie og verdenshistorien. Da unionskongen Hans' skib sank i sommeren 1495 udførte den dengang danske by Ronneby i Blekinge, kunne ingen vide, at det over 500 år senere skulle blive en verdensnyhed. Hvorfor? Jo – det er det bedst bevarede kravelbyggede skib fra Colombus' tid, og det repræsenterer en skibstype, der forandrede verden. Marcus Sandekjær er direktør ved Blekinge Museum.

Hotel Sidesporet

Vi er glade for at kunne afholde Maritimhistorisk Konference 2022 på Sidesporet i Holbæk. Sidesporet er et hotel- og conferencecenter med egen restaurant lige ved havnen med udsigt over Holbæk Fjord og tæt på både byens centrum og station. Der er tog til Holbæk direkte fra København, Kalundborg og Nykøbing Sjælland og parkeringsplads lige ved hotellet. Hotellet ligger på Ahlgade 1B. Læs mere om Sidesporet på sidesporet.dk/hotel.

Løbende information

Man kan holde sig opdateret om konferencen på maritimkontakt.home.blog og på Facebook. På Twitter og Instagram bruger vi #MaritimhistoriskKonference2022, og vi opfordrer deltagere til at gøre det samme.

Hvis man har spørgsmål, som man ikke kan finde svar på ad disse kanaler, er man velkommen til at skrive til Thorbjørn Thaarup på tt@mfs.dk.

MARITIM KONTAKT

Kontaktudvalget for Dansk Maritim Historie- og Samfundsforskning
Committee for Danish Maritime History and Anthropology

